

חזון אחרית הימים

הרבי והרמב"ם

שיעור 1:
השחזור האולטימטיבי

תרגיל למידה

מדוע אתם מייחלים למשיח?

חירות, שגשוג ובריאות?

התגלות אלוקית?

לפגוש את יקיריכם?

לפגוש את הדמויות הגדולים מההיסטוריה?

ההזדמנות לקיים את המצוות שאין לנו בגלות?

פתיחה

הרמב"ם בחיבורו משנה תורה, הקדיש את שני הפרקים האחרונים להלכות של ימות המשיח – העידן המשיחי. אלה הם פרקים י"א וי"ב של הלכות מלכים ומלחמותיהם. הוא היה הראשון שקיבץ את הדינים הללו והציג אותם באופן מסודר כדי שניתן יהיה ללמוד את נושא המשיח בנושא שלם.

בהתחשב בלהט של הרבי ובהתמקדותו במשך כל חייו במשיח, אין זה מפתיע שהרבי הקדיש זמן רב לניתוח, פירוק, והעמקת הבנתנו בשני פרקים אלו של הרמב"ם.¹ השיטה והעומק של הרבי חושפים בעקביות נקודות מבט מקוריות וזוויות מפתיעות שלא עולות על דעתנו במבט ראשון. כאשר אנו לומדים את הרמב"ם דרך ההסתכלות של הרבי, הרמב"ם מופיע לעתים קרובות באור חדש לחלוטין.

נתחיל בקריאת הקטע הראשון של הרמב"ם בפרק זה:

---

¹ כמו כן, הרבי ציין לעתים קרובות כי השקפת הרמב"ם על משיח היא ההלכה הקובעת בנושא מכיוון שהוא היה הסמכות ההלכתית הגדולה היחידה שפסקה בנושא זה.

למען עם ישראל

הרמב"ם פוסק כי בית המקדש ייבנה לפני קיבוץ הגלויות. בניית בית המקדש תחילה תרומם את מעמד היהודים כשיבואו לארץ ישראל. בניית בית המקדש מאוחר יותר תרומם את מעמד בית המקדש משום שהוא יוקם על ידי כל העם היהודי יחד. כאן אנו רואים שכדי להועיל ליהודי, אלוקים מוכן להתפשר על בית המקדש משום שאלוקים מייקר את היהודי אפילו מעל לבית המקדש.

תורת מנחם תשמ"ג: א, עמוד 519-520

טקסט 1

רמב"ם, משנה תורה, הלכות מלכים ומלחמותיהם, י"א, א

הַמְלִיךָ הַמְּשִׁיחַ עֲתִיד לְעַמֵּד וּלְהַחְזִיר מַלְכוּת דָּוִד לְיִשְׂרָאֵל לְמִשְׁלָלָה הָרִאשׁוֹנָה. וּבִזְמַן הַמְּקַדֵּשׁ וּמְקַבֵּץ נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל. וְחוֹזְרִין כָּל הַמְּשֻׁפְּטִים בְּיָמָיו כְּשֶׁהָיוּ מְקַדְּמִים. מְקַרְבִּין קָרְבָּנוֹת. וְעוֹשִׂין שְׁמֹטִין וְיוֹבְלוֹת כְּכָל מִצְוַת הָאֱמוּרָה בַּתּוֹרָה.

וְכָל מִי שֶׁאִינוֹ מְאָמִין בּוֹ. אוֹ מִי שֶׁאִינוֹ מְחַכֶּה לְבִיאָתוֹ. לֹא בִשְׂאֵר נְבִיאִים בְּלֶבֶד הוּא כּוֹפֵר. אֲלֵא בַּתּוֹרָה וּבְמִשְׁנֵי רַבְּנָנוּ. שֶׁהָרִי הַתּוֹרָה הַעֵידָה עָלָיו שֶׁנֶּאֱמַר "וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצָךָ" "אִם יְהִי נְדָחְךָ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם" וְגו', וְהִבִּיאָךָ ה'" (דברים ל, ד-ה). וְאֵלוֹ הַדְּבָרִים הַמְּפָרְשִׁים בַּתּוֹרָה הֵם כּוֹלְלִים כָּל הַדְּבָרִים שֶׁנֶּאֱמָרוּ עַל יְדֵי כָּל הַנְּבִיאִים.

אִם בְּפָרְשַׁת בְּלָעַם נֶאֱמַר וְשָׁם נִבְּא בְּשֵׁנֵי הַמְּשִׁיחִים. בְּמִשְׁיחַ הָרִאשׁוֹן שֶׁהוּא דָּוִד שֶׁהוּשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד צָרֵיהֶם. וּבְמִשְׁיחַ הָאַחֲרוֹן שֶׁעוֹמֵד מִבְּנֵי שְׁמוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל [בְּאַחֲרוֹנָה].

רלוונטיות הלכתית

הרמב"ם מתחיל את התעסקותו במשיח בתיאור תפקידו. לקורא הפשוט נראה כי כוונת הרמב"ם היא להציע מבוא כללי לנושא. לפני שנכנס לפרטים, אומר לנו הרמב"ם מה הוא ומי הוא בכלל המשיח. גישתו של הרבי היא שלכל מילה ברמב"ם יש רלוונטיות הלכתית. אין משפטים אגביים. שום דבר לא מובא רק בתור סיפור דברים:

טקסט 2

הרבי, רבי מנחם מענדל שניאורסון, ליקוטי שיחות יח, עמוד 277

דער רמב"ם איז מפרש אין פרק יא פון הלכות מלכים ניט בלויז די זאך פון ביאת המשיח און דעם חיוב להאמין בו, נאר אויך וואס עס איז ענינו, גדרו, ופעולתו, און אופן התגלותו. ובמילא אין וואס עס באשטייט דער חיוב להאמין בו. . . דאס איז ניט נאר א סיפור דברים וואס משיח וועט טאן און וואס ס'וועט זיין בימיו, נאר דאס איז א הלכה.

תרגום חפשי:

בפרק י"א של הלכות מלכים אין הרמב"ם מפרש רק את עובדת ביאת המשיח והחובה להאמין בו, אלא גם את מהותו, גדרו, פעולתו, ואופן התגלותו. אשר בכך מתבטא החובה להאמין בו. . . זהו אינו רק סיפור דברים על פעולות המשיח ועל אשר יארע בימיו, אלא זוהי הלכה.

לאורך שני הפרקים הללו מסביר הרמב"ם מה המשיח צפוי לעשות, ומה הוא לא יעשה. מה יתרחש בעידן המשיחי, ובאיזה סדר יקרו הדברים. זה לא רק בשביל לספר לנו סיפורים. זהו ספר הלכה, וככזה, הרמב"ם אומר לנו מה אנו יכולים לצפות מהמשיח שיעשה, על פי הלכה, ומה לא מצפים ממנו לעשות. זה יאפשר לנו לקבוע את האותנטיות של משיח. אפילו המשיח יהיה מחויב לתפקידו ההלכתי. אם הוא ימלא זאת, נדע שהוא משיח. אם הוא לא יצליח למלא את תפקידו, נדע שהוא מתחזה.

יתר על כן, הלכה זו רלוונטית עוד לפני שהמשיח מגיע. יש מצווה להאמין ולצפות לבואו של המשיח. מצווה צריכה להיות חדה וברורה במשמעותה. אם אנו מאמינים, עלינו לדעת במפורש במה להאמין. אם עלינו לצפות, עלינו לדעת בדיוק למה אנו מצפים. לפיכך, להגדרות ותיאורים אלו יש משמעות הלכתית. הם מפרטים לנו מה כלול באמונתנו במשיח ובציפייה אליו.

סיכום

לתיאור תפקידו של משיח יש משמעות הלכתית:

1. זה נותן לנו פריטי זיהוי קונקרטיים שבאמצעותם ניתן לקבוע את האותנטיות של כל משיח פוטנציאלי.
2. זה מגלה לנו את הפרטים של אמונתנו וציפייתנו למשיח.

ארבעה תפקידים

בטקסט 1 קראנו כי משיח עתיד:

1. להחזיר את ממלכת דוד
2. לבנות את בית המקדש
3. קיבוץ גלויות – להביא לכינוס העם היהודי
4. להחזיר את כל המצוות שלא ניתן לקיים בגולה.²

הקורא המזדמן עלול – באופן הגיוני – להסיק כי שלושת הנקודות הראשונות הן מטרתיו העיקריים של משיח, והנקודה האחרונה רק נובעת מהנקודות הקודמות. במילים אחרות, תפקידו העיקרי של משיח הוא להביא הקלה ורווחה לעם היהודי ולהשיב את תפארתנו הנושנה.

הרבי לומד את הרמב"ם אחרת. הרבי טוען שכל מטרתו של משיח אינה להחזיר את תפארתנו, אלא להשיב את תפארתה של התורה. שלושת הנקודות הראשונות הן רק הקדמות, או תנאים הכרחיים, כדי לאפשר את הנקודה הסופית.

משיח: פסגת היהדות

הרבי מגיע למסקנה זו באמצעות ניתוח מקיף שהינו מדהים, ככל שהוא פשוט, ועמוק, ככל שהוא ברור. ובסגנונו הייחודי, מתחיל הרבי בטיפול הוליסטי בכל הנושא.

שתי שאלות:

1. מדוע החלק הזה, הלכות מלכים, הינו החלק האחרון של משנה תורה?
2. מדוע ההלכות אודות משיח, לא רק שנמצאים בחלק האחרון של משנה התורה, אלא גם בפרקים הכי האחרונים בתוך חלק זה?

קל לענות על השאלה השנייה. מכיוון שהמשיח יגיע רק באחרית הימים, הגיוני למקם את ההלכות אודותיו בסוף הספר. אך על השאלה הראשונה קשה יותר

² תיאורים אלה הם על ייעודו של משיח. יש קבוצת קריטריונים נוספת כדי לקבוע אם מועמד למשיח הוא אותנטי. אלה נדונים בהלכה ד' וניגע בהם בשיעור הבא.

שחזור מקביל

הרמב"ם מציג שלושה יעדי שחזור בעולם וכנגדם שלושה יעדי שחזור בעניין המצוות. משיח ישקם (א) את ממלכת דוד, (ב) בית המקדש, ו- (ג) את הנוכחות היהודית בארץ ישראל. בכל אחד מהשלבים הללו הוא ישחזר את אחת מקבוצות המצוות הבאות: (א) כל המצוות שנפסקו בגולה, (ב) כל מצוות הקורבנות, ו- (ג) שמיטה ויובל, הדורשים נוכחות של רוב היהודים בארץ ישראל (משנה תורה, הלכות שמיטה ויובלין יב, טז).

ליקוטי שיחות יח, 277-278

לענות. מדוע הדינים אודות מלכי ישראל, שהינם חלק חשוב בחיי היהודים, מוצבים בסוף הספר? יתר על כן, בקטע הפתיחה של חלק זה כותב הרמב"ם כי המצווה למנות מלך הפכה לחובה עם כניסת היהודים לארץ ישראל. אם הייתה זו בין המצוות הראשונות שהיהודים התחייבו בה בבואם לארץ ישראל, מדוע זה החלק האחרון שבספר?³

תשובת הרבי נוקבת ומרעננת.

העמוד האחרון בספר איננו העמוד הכי פחות חשוב. להיפך, זהו עמוד השיא. כל מילה בספר, כל פרק בספר, מגיעים לפריחה והגשמה בעמוד הסיום שלו. בהתאם, סיומו של ספר המקיף את כל התורה הוא שיאו של התורה כולה.

לאחר שהציג כל מצווה בתורה, מסיים הרמב"ם בתנאים הנחוצים לקיום מצוות אלו. חלק מהמצוות הללו ניתנים לקיום בכל מקום ובכל זמן. אך חלקם יכולים להתבצע רק על ידי מי שגר בארץ ישראל.⁴ אחרים נכנסים לתוקף רק כאשר כל היהודים או לפחות רובם חיים בישראל.⁵ רבים מהם דורשים שיהיה בית מקדש קיים.⁶

לאחר שהיהודים נכנסו לארץ ישראל, הם לא יכלו לקיים הרבה ממצוות אלה במשך כמעט ארבע מאות שנה. הסיבה לכך היא שלא היה להם בית המקדש, הם הותקפו שוב ושוב על ידי המדינות השכנות, והם לא הצליחו להתיישב בארץ ישראל באופן מלא. היה זה רק לאחר שאלוקים מינה את המלך היהודי הקבוע הראשון, דוד, שהושגו התנאים הדרושים לקיום כל המצוות.⁷ למעשה, זהו ייעודו האמיתי של מלך יהודי: ליצור את התנאים האופטימליים לקיום המצוות.⁸ ומכיוון שהמלך הינו מרכיב הכרחי עבור קיום כל המצוות שבספר משנה תורה של הרמב"ם, מופיעים הלכות אלה כחלק האחרון בספר.

זה מסביר מדוע חוקי המלכים הם החלק האחרון בספר. אך מדוע ההלכות אודות משיח נמצאים בפרקים האחרונים של חלק זה?

³ בניית בית המקדש הייתה חובה נוספת שהתחייבו בה עם כניסתם לארץ ישראל. עם זאת, הרמב"ם מונה את החוקים על בית המקדש מוקדם בהרבה מהחוקים על המלכים.

⁴ כמו תרומה ומעשר.

⁵ כמו שמיטה (לפי הרמב"ם – הלכות שמיטה ויובלין יב, טז) ויובל.

⁶ כמו קורבנות, טומאה וטהרה, סנהדרין, סמיכה, וכו'.

⁷ דוד המלך כבש את כל האויבים ואפשר ליהודים לחיות בבטחה בארץ ישראל. הוא גם דאג לארגן את בניית בית המקדש, אם כי לא הורשה לבנות אותו בעצמו ובנו שלמה המלך בנה אותו.

⁸ הלכות מלכים ומלחמותיהם ד, י.

טקסט 3

הרבי, רבי מנחם מענדל שניאורסון, ליקוטי שיחות יח, עמוד 278

די אלע ענינים וואס האבן געפעלט אין קיום תורה ומצוות מצד דעם וואס עס האט געפעלט אין שלימות כל ישראל ובית המקדש, וואס דאס איז כללות ענין הגלות, ווערט נשלם דורך משיח'ן. און אין דעם באשטייט וואס משיח איז מחזיר מלכות דוד ליושנה כו', וחוזרין כל המשפטים. ער ברענגט צוריק די שלימות הלכות ומצוות התורה.

תרגום חפשי:

כל מה שחסר בקיום התורה והמצוות מפני שלא היתה שלימות כל ישראל ובית המקדש, אשר זוהי משמעות הגלות באופן כללי, יושלם על ידי משיח. ובכך מתבטאת העובדה שהמשיח מחזיר מלכות דוד ליושנה כו', וחוזרין כל המשפטים. הוא משיב את השלימות של הלכות התורה ומצוותיה.

ההוכחה הדרושה

בדיק בגלל זה משיח אינו נדרש לבצע ניסים כדי להוכיח את עצמו. הוא מאומת על ידי השגת מטרותיו. מכיוון שמטרתו העיקרית היא להחזיר את התורה ליושנה, הוא מוכיח את עצמו בכך שהוא עושה זאת. כל השאר לא רלוונטי. באופן דומה, הנביאים מאומתים על ידי שמנבאים במדויק את העתיד, ולא על ידי ביצוע ניסים. תפקיד הנביא הוא להתנבא, לא לבצע ניסים. מכאן ששיטת האימות כרוכה בנבואה. כל השאר לא רלוונטי.

ליקוטי שיחות יח, 281-280

בתור היורש והמשחזר של ממלכת דוד, משיח ישקם את כל מה שהשיג דוד המלך. הוא יבנה מחדש את בית המקדש ויחזיר את כל היהודים לישראל. אך כל אלה יהיו רק האמצעים למטרתו העיקרית. הם ייצרו את התנאים הדרושים למימוש תפקידו העיקרי – השבת התורה ומצוותיה בשלמותם.

הרמב"ם כתב את ספרו בגולה כאשר, כפי שתיארנו, רבות מהמצוות לא היו ניתנות לביצוע. הוא מיקם את ההלכות על משיח בסוף חלק זה מכיוון שתפקידו העיקרי של משיח יהיה להחזיר את מה שהקים המלך היהודי הראשון – התנאים האופטימליים לקיום מצווה.

על בסיס ניתוח מקיף זה מסיק הרבי כי מבין ארבעת התפקידים שהרמב"ם סיפק, הרביעי היה העיקרי. משיח לא יגיע בגלל שאנחנו צריכים שהוא יגאל אותנו, או שישקם את ארצנו, את עצמאותנו או את שגשוגנו. משיח יבוא בגלל שלא ניתן להעלות על הדעת להמשיך הלאה, מבלי שנהיה מסוגלים לקיים את המצוות האלה.

זוהי הסיבה שיהודים ציפו להגעתו במשך כל כך הרבה שנים. זו הסיבה שהיהודים תמיד חיכו נואשות למשיח.

ההוכחה

בהקשר זה, הרבי מעניק הבנה חדשה לכוונת הרמב"ם כאשר הוא מביא את ההוכחות הבאות על הגעתו של משיח:

לא לפי הסדר

שתי ההוכחות מופיעות שלא לפי סדר. הראשונה היא מחומש דברים והשנייה מחומש במדבר.

אך אם נתבונן שוב נראה שהם מוצגים בסדר עולה. הקטע הראשון מדבר על הגאולה כשחרור מהגלות. השני (שאינו מזכיר את הגלות) מתאר את היתרונות המהותיים של הגאולה, לא רק איך שהיא בניגוד לחושך של הגלות.

ספר השיחות תנש"א: ב, עמוד 688

טקסט 4

רמב"ם, שם.

שְׁהֵרִי הַתּוֹרָה הַעֵינָה עָלָיו שְׁנֹאמַר "וְשָׁב ה' אֱלֹהֶיךָ אֶת שְׁבוּתְךָ וְרַחֲמֶךָ וְשָׁב וְקִבְּצֶךָ . . . אִם יְהִי נִדְחָךְ בְּקִצֵּה הַשָּׁמַיִם . . . וְהִבִּיאֶךָ ה'" (דברים ל, ד-ה)

. . . . אַף בְּפִרְשֵׁת בְּלַעַם נֹאמַר וְשָׁם נִבְּא בְּשָׁנֵי הַמְּשִׁיחִים. בְּמִשִּׁיחַ הָרֵאשׁוֹן שֶׁהוּא דָּוִד שֶׁהוּשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד צָרֵיהֶם. וּבְמִשִּׁיחַ הָאַחֲרוֹן שֶׁעוֹמֵד מִבְּנֵי שְׁמוֹשֵׁי אֶת יִשְׂרָאֵל [בְּאַחֲרוֹנָה].

הקורא הטיפוסי היה מניח שהרמב"ם מתמקד בתפקיד הראשון והשלישי של המשיח – השבת ממלכת דוד וקיומן היהודים מהגולה. אך הרבי נותר ממוקד אך ורק במטרה הרביעית – החזרת המצוות שנשללות מאיתנו בגלות. הרבי ממשיך לראות בכל שאר היעדים כאמצעים למטרה זו.

יש לנו כאן שתי קטעים.

1. העם היהודי ישוב לארץ ישראל.

2. בתור מלך, משיח ימשיך מאותו מקום שבו דוד המלך עצר.

הסברנו קודם כי בגולה יש מצוות שנשללות מאיתנו מכיוון שאיננו מתגוררים בארץ ישראל, ואחרות נשללות מאיתנו מכיוון שאין לנו בית המקדש. שני קטעים אלו מספקים הוכחה כי משיח ישחזר את שתי קבוצות המצוות הנ"ל.

הקטע הראשון מעיד שיום אחד נשוב לארץ ישראל, מה שיאפשר לנו להחזיר את המצוות הדורשות מאיתנו לחיות בארץ ישראל.

הקטע השני מעיד כי משיח יהיה מלך. בדיוק כמו שעשה דוד המלך, משיח ינצח את אויביו ויבנה מחדש את בית המקדש,⁹ מה שיחזיר את כל שאר המצוות שנשללות מאיתנו היום בגולה.¹⁰

סיכום

התפקיד העיקרי של משיח יהיה להחזיר את המצוות שנשללות מאיתנו בגולה.

---

⁹ ראו ליקוטי שיחות טז, עמוד 304, הערת שוליים 49, שאף על פי שבית המקדש השני נבנה ללא מלך, זה היה יוצא מן הכלל משום שהוא נבנה כהמשך לבית המקדש הראשון. אחרת, יש צורך במלך יהודי כדי לבנות את בית המקדש. לכן, בית המקדש הראשון נבנה על ידי שלמה המלך ובית המקדש האחרון ייבנה על ידי המלך המשיח.

¹⁰ בנוסף לתפקיד הבסיסי של כל מלכי היהודים להעצים ולהעמיק את אמונת האומה ויחסיה עם אלוקים. ראו ספר המצוות, מצוות עשה רע"ג. ראו גם הלכות מלכים ומלחמותיהם ד, י.

ברגע שהבנו את התפקיד העיקרי של משיח, נוכל להבין מדוע הרמב"ם מכניס את השורות הבאות:

טקסט 5

רמב"ם, שם.

וְכָל מִי שֶׁאֵינוֹ מֵאֱמִינֵי בּוֹ, אוֹ מִי שֶׁאֵינוֹ מְחַכֶּה לְבִיאָתוֹ, לֹא בְּשָׂר נְבִיאִים
בְּלִבָּד הוּא כּוֹפֵר, אֶלָּא בְּתוֹרָה וּבְמִשְׁחָה רַבָּנוּ.

במבט ראשון מילים אלו מיותרות וקצת לא קשורות. אם הרמב"ם רק רוצה להגדיר את התפקיד של משיח, מדוע הוא פונה לדון בחומרת הכחשת המשיח? די היה אם יגיד לנו כי אנו נדרשים להאמין בו מבלי להזכיר כי הכחשת המשיח שווה להכחשת התורה.¹¹

הרבי מלמד כי מילים אלה באות בהמשך לנקודה העיקרית של הרמב"ם. הרמב"ם רוצה שנדע שהחזרת התורה לתפארתה המקורית היא מטרתו העליונה של משיח. במילים אלה אומר לנו הרמב"ם שאם התורה לא תשוחזר לשלימותה, זה כאילו התורה נמחקה.

האם ידעתם שרק מאתיים ושבעים מתוך שש מאות ושלוש עשרה מצוות קיימים בגולה?¹² אז מה זה אומר לגבי התורה? האם זה אומר שיותר ממחצית

¹¹ הסיבה הפשוטה שהרמב"ם מוסיף מילים אלו היא להדגיש את חשיבות האמונה במשיח. הוא לא רק נובא על ידי הנביאים, אלא הוא מופיע גם בתורה. ואמיתיות אמונתנו בתורה ובנבואתו של משה רבנו אינה ניתנת לערעור מכיוון שראינו ושמענו את השם מדבר אליו בהר סיני. למעשה, כל הסיבה שאנו מאמינים בנבואתם של נביאים אחרים היא משום שמה – שהיינו עדים לנבואתו בהר סיני – הורה לנו להאמין בהם (הלכות יסודי התורה ח, א-ג). לפיכך, העובדה כי משיח מופיע בתורה, ויותר מפעם אחת, היא בעלת חשיבות הלכתית. זה משדרג את רמת האמונה שעלינו להאמין בבואו.

¹² זה מבוסס על מגילת סתרים, שצוטט על ידי השל"ה בהקדמה לתורה שבכתב שלו. הוא כותב כי מבין 613 המצוות, 126 מצוות עשה ו 243- מצוות לא תעשה חלים בגלות. בסך הכל, זה 369. הסימן לכך הוא הפסוק בשיר השירים ה, ב, "אני ישנה ולבי ער." המילה "ישנה" (בתוספת ארבעת אותיות המילה) היא גימטריה של 369. ואז הוא מצמצם את המספר לסך כולל של 270. מבין המצוות עשה, מסביר השל"ה, רק 48 הם חובה כללית על כולם. זאת מכיוון שמצוות רבות רלוונטיות רק למי

התורה נמחקה כשגלינו מארץ ישראל? האם ניתן למחוק את התורה? האם זה בכלל אפשרי אם אנו מאמינים שהתורה היא נצחית?

משיח: עקרון יסוד

האמונה במשיח היא אחת מעקרונות היסוד של האמונה היהודית. זה לא נובע רק ממרכזיותו של משיח ביהדות, אלא גם מתפקידו של משיח כמשקם את הוראות התורה. ללא משיח, התורה – עמוד התווך המרכזי של היהדות, נפגעת.

ליקוטי שיחות יח, עמוד 280

עצם הרעיון של תורה נצחית דורש, יותר נכון – מצריך, היפוך חיובי של מצבנו (מגלות לגאולה) כדי שניתן יהיה להחזיר את התורה למלוא הדרה.¹³ לפיכך, מסכם הרמב"ם, מי שמכחיש את בוא המשיח, לא סתם מכחיש נבואה. הוא בעצם מכחיש את התורה עצמה. הוא בעצם אומר שיותר ממחצית התורה נמחקה לצמיתות.¹⁴ הכחשה כזו היא בלתי אפשרית מבחינה תיאולוגית. שהרי אם הוא מכחיש את בואו של משיח, באותה מידה הוא כבר יכול להכחיש את כל התורה כולה. זה ממש אותו הדבר.¹⁵

סיכום

נצחיות התורה תלויה בבואו של משיח.

¹³ שהתחייב בהן. לדוגמה, מצוות מעקה חל רק על מי שיש בבעלותו בית. מבין המצוות לא תעשה, רק 222 מצוות הם חובה על כולם. אם מחשבים את כל המצוות שהן חובה על כולם, מגיעים ל-270. סימן לכך נמצא באותו פסוק, "אני ישנה ולבי ער." המילה "ער" בגימטריה 270.

עם זאת, בספר המצוות הקצר, החפץ חיים מונה 77 מצוות עשה (כמנין וחיו בהם) ו-194 מצוות לא תעשה (כמנין צדק) בסך כולל של 271.

¹⁴ כל עוד המצוות החסרות הללו ישוחררו, עובדת היעדרותן הזמנית אינה סותרת את נצחיותן – המצוות עדיין נמצאות; רק מימושן מוגבל באופן זמני. הסיבה לכך היא שהמצוות, כפי שהן קיימות בתוך הרצון האלוקי, הן נצחיות גם כשאנחנו לא יכולים לממש אותן. כמו שרצון האלוקים הוא נצחי, כך גם מצוותיו. אך כאשר איננו מסוגלים לממש אותן, נצחיותן אינה באה לידי ביטוי במישור הפיזי. אם הם לעולם לא ישוחררו, נצחיותן תבוטל באופן בלתי הפיך במישור הפיזי, וזה יהיה בעייתי מכיוון שהתורה ניתנה לנו לנצח במישור זה. עם זאת, מכיוון שהם ישוחררו, יש סימן מובהק, גם היום, לנצחיותן במישור הפיזי. (ראו ליקוטי שיחות יח, עמוד 280, הערת שוליים 63; יט, עמוד 183-182).

¹⁵ זה מסביר מדוע הרמב"ם מסכם את הלכה ג (לאחר שהסביר כי משיח אינו צפוי לשנות את חוקי הטבע) באמירה שהתורה היא נצחית ולעולם אינה יכולה להשתנות. התפקיד העיקרי של משיח הוא להחזיר את המצוות כפי שהיו פעם, ולא לשנות את העולם. אולי יום אחד הוא יעשה זאת, אך אין זה תפקידו העיקרי.

¹⁶ זו גם הסיבה שהרמב"ם מוסיף, "ואלו הדיברים המפורשים בתורה הם כוללים כל הדיברים שנגאמרו על ידי כל הנביאים". כל ההבטחות על משיח שנובאו על ידי כל הנביאים לגבי העתיד, כגון שלום עולמי, שגשוג ושפע, כולם מסייעים למטרתו העיקרית של משיח – השבת התורה. הבטחות אלה מסירות את המכשולים למימוש מצוות התורה. כשאנחנו לא עוסקים במלחמה או נואשים להסתדר בחיים, יש לנו זמן חופשי לבלות את יומנו שקועים בתורה, להתקרב לאלוקים יותר ויותר ולקיים את כל מצוותיו.

נקודות מפתח

1. הבנת תפקידו של משיח מוסיפה לנו פרטים על אמונתנו במשיח והציפייה אליו.
2. מטרתו העיקרית של משיח היא להחזיר את המצוות שנשללו מאיתנו בגולה.
3. כל התפקידים המשיחיים האחרים, כולל בניית בית המקדש, הם מאפיינים של הבטחה מרכזית זו.
4. כשאנחנו לא מוקפים באויבים, כשאנחנו יציבים ומשגשגים, כשאנחנו בארצנו וכשיש לנו את בית המקדש, אנו יכולים לשרת את אלוקים בשלימות וללמוד את תורתו ללא הפרעה.